
SEKSISMA NOVĒRŠANA UN APKAROŠANA

Ieteikums CM/Rec(2019)1

EIROPAS PADOME

SEKSISMA NOVĒRŠANA UN APKAROŠANA

Ieteikums CM/Rec(2019)1

To ir pieņēmusi Eiropas Padomes Ministru komiteja
2019. gada 27. martā

Eiropas Padome

Izdevums franču valodā:
Prévention et lutte contre le sexisme

Šīs publikācijas tekstus drīkst reproducēt, ja norādīts pilns teksta nosaukums un avots, proti, Eiropas Padome. Ja tos paredzēts izmantot komerciāliem mērķiem vai tulkot valodā, kas nav Eiropas Padomes oficiālā valoda, lūdzam sazināties pa e-pastu publishing@coe.int.

Vāks un izkārtojums: dokumentu un publikāciju sagatavošanas nodaļa (*SPDP*), Eiropas Padome

© Eiropas Padome, 2019. gada aprīlis, iespiests Eiropas Padomē

Saturs

IETEIKUMS CM/REC(2019)1	5
Papildinājums Ieteikumam Nr. CM/Rec(2019)1	9

Ieteikums CM/Rec(2019)1¹

(Pieņēmusi Ministru komiteja 2019. gada 27. martā ministru vietnieku 1342. sanāksmē)

Ministru komiteja saskaņā ar Eiropas Padomes statūtu 15. panta b) punkta noteikumiem,

atgādinot, ka dzimumu līdztiesībai ir centrāla nozīme cilvēktiesību aizsardzībā, demokrātijas un labas pārvaldības darbībā, tiesiskuma ieviešanā un visu cilvēku labklājības veicināšanā, ka tā nozīmē vienlīdzīgas tiesības sievietēm un vīriešiem, meitenēm un zēniem, kā arī vienādu pamanāmību, iespēju nodrošināšanu, atbildību un līdzdalību visās publiskās un privātās dzīves jomās, un tā paredz vienādu piekļuvi resursiem un to sadali sieviešu un vīriešu starpā, kā norādīts Eiropas Padomes Dzimumu līdztiesības stratēģijā 2018.–2023. gadam;

atgādinot, ka diskriminācija pēc bioloģiskā un/vai sociālā dzimuma ir cilvēktiesību pārkāpums un šķērslis cilvēktiesību un pamatbrīvību izmantošanai, kā tas atzīts ANO Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komitejas 28. Vispārējā ieteikumā par dalībvalstu pamata pienākumiem saskaņā ar Konvencijas par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu 2. pantu;

atgādinot, ka seksisms ir vēsturiski nevienlīdzīgas varas attiecības starp sievietēm un vīriešiem, kuru rezultātā rodas diskriminācija un ir apgrūtināts sieviešu pilnvērtīgs progress sabiedrībā;

atzīmējot, ka seksisms ir plaši izplatīts un dominē visos sektoros un visās sabiedrībās;

apstiprinot, ka seksismu pastiprina dzimumstereotipi, kas skar sievietes un vīriešus, meitenes un zēnus un ir pretrunā dzimumu līdztiesības un iekļaujošas sabiedrības panākšanai;

atzīmējot, ka seksisms vēl aizvien ir barjera iespēju nodrošināšanā sievietēm un meitenēm, ko neproporcionāli skar seksistiska uzvedība, un turklāt atzīmējot, ka vīriešu un zēnu pieņemto normu, uzvedību un gaidu veidošanos ietekmē dzimumstereotipi un raksturīgi aizspriedumi, izraisot seksistiskas darbības;

rūpēs par to, ka seksisms ir saistīts ar vardarbību pret sievietēm un meitenēm, un tāpēc “īkdienas” seksisma izpausmes ir daļa no nepārtrauktas vardarbības, kas rada iebiedēšanas, baiļu, diskriminācijas, atstumšanas un nedrošības atmosfēru, ierobežojot iespējas un brīvību;

atzīmējot, ka sievietes un meitenes var būt pakļautas dažādām, kā arī savstarpēji ietekmējošām diskriminācijas izpausmēm un var saskarties ar seksismu apvienojumā ar citām normām un uzvedības veidiem, kas ir diskriminējoši, naidpilni vai kaitīgi;

apzinoties, ka seksisms un seksistiska uzvedība notiek indivīdu, institūciju un struktūru līmeņos un tās kaitīgo ietekmi izjūt visos trijos līmeņos, un tāpēc pasākumi seksisma novēršanai un

---

¹Ieteikuma pieņemšanas laikā un saskaņā ar Ministru vietnieku sanāksmju reglamenta 10. panta 2. c) punktu Krievijas Federācijas pārstāvis paturēja savas valsts valdībai tiesības Ieteikumu ievērot vai arī to nedarīt, jo īpaši attiecībā uz preambulas 3. punktu, atsakoties lietot terminu “sociālais dzimums” [*gender*], jo Krievijas likumos “sociālā dzimuma” jēdziena nav un kopīgi pieņemtas termina “sociālais dzimums” definīcijas nav arī starptautiskā līmenī. Turklāt Krievijas Federācija uzskata, ka Ieteikuma darbības joma neaptver interseksuālas personas un transpersonas.

---

apkaršanai jāveic visos līmeņos;

atceroties 1979. gada Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu (*CEDAW*), kurā dalībvalstīm prasīts veikt visus atbilstīgos pasākumus ar nolūku “izmainīt vīriešu un sieviešu izturēšanās sociālos un kultūras modeļus, lai panāktu aizspriedumu izskaušanu, paražu un visas citas prakses likvidēšanu, kas pamatojas uz ideju par viena dzimuma nepilnvērtību vai pārkāpumu vai vīriešu un sieviešu stereotipo lomām”;

paturot prātā uzdevumus, kas izvirzīti Apvienoto Nāciju Organizācijas Pasaules sieviešu ceturtajā konferencē (1995) pieņemtajā Pekinas deklarācijā un Rīcības programmā, un, jo īpaši, Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas 2014. gadā organizētās Pekinas +20 Eiropas reģionālās pārskata sanāksmes ziņojumu, kurā norādīts, ka “diskriminējoši stereotipi vēl aizvien ir plaši izplatīti un ietekmē sieviešu izglītēšanos un līdzdalību ekonomikā un sabiedriskajā dzīvē”;

paturot prātā Apvienoto Nāciju Organizācijas Ilgtspējīgas attīstības dienaskārtību 2030. gadam, tostarp 5. ilgtspējīgas attīstības mērķi (“Panākt dzimumu līdztiesību un nodrošināt iespējas visām sievietēm un meitenēm”), 16. ilgtspējīgas attīstības mērķi (“Veicināt miermīlīgu un iekļaujošu sabiedrību ilgtspējīgai attīstībai, nodrošināt taisnīgas tiesas pieejamību visiem un izveidot efektīvas, atbildīgas un iekļaujošas institūcijas visos līmeņos”) un 4. ilgtspējīgas attīstības mērķi (“Nodrošināt iekļaujošu, taisnīgu un kvalitatīvu izglītību un veicināt mūžizglītības iespējas visiem”), kas ir vispārēji piemērojami;

ņemot vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par bērnu tiesībām (1989) un tajā pausto diskriminācijas aizliegumu bērnam vai viņa vecākiem vai aizbildņiem dzimuma dēļ;

atgādinot Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju (ELS Nr. 5) un tajā pausto diskriminācijas aizliegumu cilvēktiesību īstenošanā;

atgādinot, ka dzimumu stereotipu un seksisma apkarošana un dzimumu līdztiesības perspektīvas integrācijas nodrošināšana visa veida politikā un pasākumos ir prioritāri uzdevumi Eiropas Padomes dzimumu līdztiesības stratēģiskajos dokumentos un ieteikumos;

atgādinot, ka Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkaršanu (EPLS, Nr. 210, Stambulas konvencija) prasa pusēm “veicināt izmaiņas sociālās vides un kultūras noteiktajos sieviešu un vīriešu uzvedības modeļos nolūkā izskaust aizspriedumus, paražas, tradīcijas un jebkādu citu praksi, kuras pamatā ir ideja par sieviešu nepilnvērtību vai par sieviešu un vīriešu lomām, kas padarītas par stereotipiem”, un Stambulas konvencija arī prasa pusēm noteikt seksuālu vajāšanu par krimināli sodāmu un veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka seksuāla uzmākšanās ir krimināli vai citādi juridiski sodāma;

ņemot vērā Eiropas Sociālo hartu (ELS Nr. 35, ELS Nr. 163 [pārskatītā versija]) un tās noteikumus par iespēju vienlīdzību, diskriminācijas aizliegumu un tiesībām uz cieņu darbā;

atgādinot, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā tiesu praksē ir atkārtoti paudusi, ka dzimumu līdztiesības veicināšana šodien ir nozīmīgs mērķis Eiropas Padomes dalībvalstīs un ka atsaukšanās uz tradīcijām, vispārējiem pieņēmumiem un dominējošo attieksmi sabiedrībā nav pietiekams attaisnojums atšķirīgai attieksmei, pamatojoties uz dzimumu. Turklāt Tiesa ir norādījusi, ka dzimumstereotipi, atbilstoši kuriem, piemēram, sievietes galvenokārt uzskata par bērnu aprūpētājām un vīriešus – galvenokārt par ģimenes apgādniekiem, paši par sevi nevar

---

pamatot atšķirības attieksmē;

atsaucoties uz šādiem Ministru komitejas ieteikumiem Eiropas Padomes dalībvalstīm: CM/Rec(2007)13 par integrēto pieeju dzimumu līdztiesības īstenošanai izglītībā; CM/Rec(2007)17 par dzimumu līdztiesības standartiem un mehānismiem; CM/Rec(2013)1 par dzimumu līdztiesību un plašsaziņas līdzekļiem un CM/Rec(2017)9 par dzimumu līdztiesību audiovizuālajā nozarē;

atsaucoties uz Vispārējās politikas ieteikumu Nr. 15 par naida runas apkarošanu, ko 2015. gada decembrī pieņēmusi Eiropas Komisija pret rasismu un neiecietību (*ECRI*) un kas attiecināms arī uz seksistisku naida runu;

ņemot vērā Eiropas Padomes stratēģiju bērnu tiesību jomā (2016–2021), kurā uzsvērtā vajadzība cīnīties pret diskrimināciju un vardarbību, jo īpaši seksuālo vardarbību, un veicināt vienlīdzību starp meitenēm un zēniem, tostarp turpinot risināt problēmas, kas saistītas ar stereotipiem, seksismu un pārmērīgu seksualizāciju, jo īpaši plašsaziņas līdzekļos un izglītībā;

ņemot vērā Eiropas Padomes Interneta pārvaldības stratēģiju 2016.–2019. gadam un tajā pausto aicinājumu veikt uzraudzību, lai aizsargātu visus, jo īpaši sievietes un bērnus, pret vardarbību tiešsaistē, tostarp kibervajāšanu, seksismu un seksuālās vardarbības draudiem;

atgādinot Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Rezolūcijas Nr. 2119 (2016), Nr. 2144 (2017) un Nr. 2177 (2017) attiecīgi par cīņu pret bērnu pārmērīgu seksualizāciju, kiberdiskriminācijas un naida internetā izbeigšanu un par seksuālās vardarbības un uzmākšanās sievietēm sabiedriskajā telpā izbeigšanu;

pamatojoties uz iepriekšminēto instrumentu un dokumentu īstenošanas rezultātiem starptautiskajā, valsts, reģionālā un vietējā līmenī, tostarp sasniegumiem un problēmām;

ņemot vērā, ka, neskatoties uz to, ka starptautiskā, valsts, reģionālā un vietējā līmenī ir standarti, kas garantē dzimumu līdztiesības principu, starp standartiem un praksi, dzimumu līdztiesību *de iure* un *de facto* vēl aizvien ir plaša;

atzīstot, ka dažādu seksisma izpausmju izplatība ir cieši saistīta ar pastāvīgām grūtībām panākt dzimumu līdztiesību, un vēloties risināt seksisma problēmu kā kritiski svarīgu dzimumu nelīdztiesības cēloni un sekas;

atzīmējot, ka nav starptautiski saskaņotas “seksisma” definīcijas un īpaši izstrādāta juridiska instrumenta cīņai pret šo parādību;

tiecoties izveidot tādu Eiropu, kurā nebūtu seksisma un tā izpausmju,

iesaka dalībvalstu valdībām:

1. veikt pasākumus, lai novērstu seksismu un tā izpausmes un cīnītos pret to un tā izpausmēm publiskajā un privātajā jomā un lai veicinātu attiecīgās ieinteresētās puses īstenot nepieciešamos tiesību aktus, politiku un programmas, pamatojoties uz definīciju un norādījumiem, kas pievienoti šim ieteikumam;
2. pārraudzīt Ieteikuma īstenošanas gaitu un informēt Eiropas Padomes kompetento(-ās) koordinācijas komiteju(-as) par veiktajiem pasākumiem un progresu, kas panākts šajā jomā;
3. nodrošināt, lai Ieteikums, tostarp tā pielikums, tiktu pārtulkots un izplatīts (pieejamos

---

formātos) attiecīgajām iestādēm un ieinteresētajām pusēm.

Papildinājums Ieteikumam Nr. CM/Rec(2019)1

Norādījumi seksisma novēršanai un apkarošanai – īstenojamie pasākumi

Definīcija

Šajā ieteikumā seksisms ir:

jebkura darbība, žests, vizuāls atveidojums, rakstīti vai runāti vārdi, prakse vai uzvedība, kas pamatojas uz pieņēmumu, ka persona vai personu grupa dzimuma dēļ ir mazvērtīgāka sabiedriskajā vai privātajā jomā, vai nu tiešaistē, vai bezaistē, un kuras mērķis vai sekas ir:

- i) katrai personai vai personu grupai piemītošās cieņas vai tiesību pārkāpšana vai
- ii) personai vai personu grupai fiziska, seksuāla, psiholoģiska vai sociālekonomiska kaitējuma vai ciešanu izraisīšana, vai
- iii) iebiedējošas, naidīgas, degradējošas, pazemojošas vai agresīvas vides radīšana, vai
- iv) personas vai personu grupas patstāvības un cilvēktiesību pilnīgas īstenošanas apgrūtināšana vai
- v) dzimumu stereotipu uzturēšana un pamatošana.²

Konteksts

Vajadzība risināt problēmas, ko rada seksisms, seksistiskas normas un uzvedība un seksistiska runa, ir netieši izteikta daudzos starptautiskajos un reģionālajos dokumentos. Gan Eiropas Padomes Konvencijā par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (EPLS, Nr. 210, Stambulas konvencija), gan Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu (*CEDAW*) atzīst, ka nav stingru robežu starp dzimumu stereotipiem, dzimumu nelīdztiesību, seksismu un vardarbību pret sievietēm un meitenēm. Šādā veidā “ikdienas” seksistiskās darbības, kas izpaužas kā šķietami maznozīmīga vai sīka seksistiska uzvedība, piezīmes un joki, ietilpst vienā jomā. Tomēr šīs darbības bieži vien ir pazemojošas un palīdz veidot sociālu klimatu, kurā sievietes tiek noniecinātas, viņu pašapziņa – pazemināta un darbības un izvēles iespējas – ierobežotas, tostarp darbā, privātajā, sabiedriskajā vai tiešaistes jomā. Seksistiska uzvedība, jo īpaši, piemēram, seksistiska naida runa, var izvērsties atklāti agresīvās un draudpilnās darbībās, tostarp seksuālā vai citā vardarbībā, izvarošanā vai potenciāli nāvējošās darbībās, vai musināt uz tām. Citas sekas var būt resursu zaudēšana, paškaitējums vai pašnāvība. Seksisma apkarošana tādējādi ir iekļauta valstu pozitīvajā pienākumā nodrošināt cilvēktiesības, dzimumu līdztiesību un novērst vardarbību pret sievietēm un meitenēm saskaņā ar starptautiskajiem cilvēktiesību dokumentiem un Stambulas konvenciju valstīm, kas ir tās puses.

Seksisms un seksistiska uzvedība rada fizisku, seksuālu, psiholoģisku vai sociālekonomisku kaitējumu, un tās ietekme uz dažādām iedzīvotāju grupām ir atšķirīga. Šāda uzvedība neproporcionāli skar sievietes un meitenes. Seksisms un seksistiska uzvedība ir šķēršļi iespēju un progresu nodrošināšanai sievietēm un meitenēm; seksisma un seksistiskas uzvedības

---

² “Dzimumu stereotipi ir iepriekš izveidoti sociāli un kultūras modeļi vai uzskati, atbilstoši kuriem dzimuma dēļ sievietēm un vīriešiem piedēvē īpašības un lomas.” “Dzimumu stereotipizēšana ir nopietns šķērslis īstas dzimumu līdztiesības panākšanai, un tā veicina dzimumu diskrimināciju.” “Šāda stereotipizēšana var ierobežot meiteņu un zēnu, sieviešu un vīriešu dabisko talantu un spēju attīstību, viņu izvēli izglītības un profesionālajā jomā, kā arī pieredzi un dzīves piedāvātās iespējas vispār.” (Eiropas Padomes Dzimumu līdztiesības stratēģijas 2018.–2023.gadam 1. stratēģiskais mērķis)

---

izskaušana nāktu par labu visiem – sievietēm, meitenēm, vīriešiem un zēniem.

Seksisms un seksistiska uzvedība izpaužas visā cilvēku darbības spektrā, tostarp kibertelpā (internetā un sabiedriskajos plašsaziņas līdzekļos). To individuāli vai kolektīvi var piedzīvot atsevišķa persona vai personu grupa pat tad, ja nedz pret šo personu, nedz pret grupu tieši netiek vērsta seksistiska uzvedība, piemēram, reklāma vai kailu sieviešu attēlu izvietošana darbavietā. Trīs līmeņi, kuros ar seksismu pastāvīgi saskaras un kuros to piedzīvo, ir šādi: individuālais, institucionālais (piemēram, ģimene, darba vai izglītības vide) un strukturālais līmenis (piemēram, dzimumu nelīdztiesība sabiedrībā, sociālās normas un uzvedība). Par seksismu nav dzirdams, kad atsevišķas personas un grupas neziņo vai nesūdzas par seksistisku uzvedību bailēs, ka tās neuztvers nopietni, izstums no sabiedrības vai pat sauks pie atbildības.

Internets ir radījis jaunu dimensiju seksisma, jo īpaši seksistiskas naida runas, paušanai un izplatīšanai plašā auditorijā, neraugoties uz to, ka seksisms sakņojas nevis tehnoloģijā, bet gan noturīgā nelīdztiesībā starp dzimumiem. Turklāt sociālas parādības, piemēram, *#MeToo* kampaņa un virkne rīcību un politikas pasākumu, ko tā izraisīja dažādās pasaules daļās (sākot no 2017. gada), tostarp Eiropas Padomes dalībvalstīs, ir ļāvušas saskatīt seksisma pastāvīgo klātbūtni un nepieciešamību pēc stingrākiem pasākumiem tā apkarošanai.

Seksisms un seksistiska uzvedība sakņojas dzimumu stereotipos un tos pastiprina. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir paudusi uzskatu, ka “problēma, ko rada noteiktas grupas stereotipizēšana sabiedrībā, ir liegums individuāli novērtēt spējas un vajadzības”³. Dzimumu stereotipi pastiprina sociāli nelīdztiesīgas spēku struktūras un negatīvi ietekmē resursu sadalījumu starp sievietēm un vīriešiem. Tam piemērs ir noturīgās darba samaksas un pensiju atšķirības starp dzimumiem dalībvalstīs. Tāpēc dzimumu stereotipi ir sociāli konstruktīvi sievietēm un vīriešiem “atbilstošajām” lomām, ko nosaka no kultūras izrietošie aizspriedumi, paražas, tradīcijas un daudzos gadījumos reliģiskās pārliecības un prakses interpretācija. Sievietēm, kuras apšaubā to, ko uzskata par viņām “piemērotu” vietu sabiedrībā, vai novirzās no tā, var nākties saskarties ar seksismu un sieviešu nīšanu, un vīriešiem, kuri apšaubā valdošos priekšstatus par vīrišķību, var nākties saskarties ar seksismu.

Savstarpēji ietekmējošā diskriminācija, situatīvā neaizsargātība un atbildību pastiprinoši apstākļi

Sievietēm un vīriešiem var nākties saskarties ar dažādiem savstarpēji ietekmējošiem seksisma veidiem, kam pamatā ir virkne citu faktoru, tostarp, bet ne tikai, etniskā piederība, mazākumtautības vai pamatiedzīvotāju statuss, vecums, reliģiskā piederība, bēgļa vai migranta statuss, invaliditāte, ģimenes stāvoklis, sociālā izcelsme, dzimumidentitāte, seksuālā orientācija vai seksualitāte. Viņi var atrasties situācijās, kurās ir mazāk aizsargāti, vai kļūt par dažādu seksistisku darbību objektiem atkarībā no konteksta, piemēram, jaunas sievietes vai sievietes, kas darbojas vidē, kurā dominē vīrieši, piemēram, uzņēmējdarbībā, finanšu, militārajā jomā vai politikā. Sievietes amatos, kas saistīti ar varu vai pilnvarām, tostarp publiskas personas, arī ir īpašs seksisma objekts, jo uzskata, ka viņas atšķiras no noteiktām dzimumam atbilstošām sociālajām normām, kas liedz sievietēm atrašanos publiskajā telpā un varas iestādēs. Interseksuālām personām un transpersonām arī nākas saskarties ar papildu un/vai lielākiem seksisma izaicinājumiem.

Dažos apstākļos seksistiskās uzvedības ietekme var būt smagāka, vai tā var ietekmēt cietušā

---

³ “Karvalo Pinto de Sosa Morē [*Carvalho Pinto de Sousa Morais*] pret Portugāli”, pieteikums Nr. 17484/15, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2017. gada 25. jūlija spriedums, 46. punkts.

---

spēju reaģēt. Tādi atbildību pastiprinoši apstākļi var rasties, ja seksistiskās darbības vai vārdi saistās ar hierarhiskām vai atkarīgām attiecībām, jo īpaši darbā, izglītības vai medicīnas iestādēs, (valsts) pakalpojumu vai komercattiecību kontekstā. Seksisms nodara īpašu ļaunumu, ja tā subjektam ir vara, pilnvaras vai ietekme, kā piemēru minot politiķus, viedokļu veidotājus vai vadošos uzņēmējus. Vēl viens atbildību pastiprinošs faktors ir gadījumi, kad seksistiski vārdi vai darbi sasniedz vai potenciāli sasniedz plašas iedzīvotāju masas, tostarp ņemot vērā izplatīšanas veidu, galveno plašsaziņas līdzekļu izmantošanu un to, cik lielā mērā tie tiek atkārtoti.

I. Vispārējie instrumenti un pasākumi cīņai pret seksismu

Seksisma novēršanas un apkarošanas pasākumu galvenais mērķis ir rosināt izmaiņas uzvedībā un kultūrā individuālā, institucionālā un strukturālā līmenī.

Starp līdzekļiem seksisma novēršanai un apkarošanai var būt likumdevēju, izpildvaras, administratīvie, budžeta un reglamentējošie dokumenti, kas papildina plānus, politikas nostādnes un programmas. Valstīm jāizvēlas tie līdzekļi, kas ir vispiemērotākie attiecīgajam kontekstam un konkrētās darbības mērķim. Vajadzīgi dažādi līdzekļi, lai, no vienas puses, vērštos pret neapzinātu neobjektivitāti un, no otras puses, – pret apzinātu seksistisku uzvedību. Pirmajā gadījumā var strādāt pie izpratnes veidošanas, apmācības un izglītības, turpretim apzinātas un noturīgas seksistiskas uzvedības un seksistiskas naida runas izskaušanai ir nepieciešami stingrāki pasākumi. Nozīmīgas iespējas, kas būtu jāapsver, ir tiesību akti pret seksismu, kuros iekļautas definīcijas, norādījumi lietotājiem un norādes uz veidiem, kā cietušajiem vērsties pēc palīdzības un kompensācijas, kā arī risku un ietekmi uz pārkāpējiem.⁴

Valstīm jāizmanto esošie rīki un jānodrošina to efektīva izmantošana vai arī jādara pieejami jauni rīki seksistiskas uzvedības novēršanai un aizsardzībai pret to, vajadzības gadījumā kriminālprocesa ierosināšanai un pārkāpēju sodīšanai, un kompensācijas nodrošināšanai upuriem.

Dalībvalstu valdības ir aicinātas analizēt turpmāk norādītos pasākumus šī ieteikuma īstenošanas vajadzībām.

I.A. Tiesību akti un politikas nostādnes

I.A.1. Apsvērt tiesību aktu pārveidošanu ar mērķi nosodīt seksismu un definēt seksistisku naida runu, paredzot par to kriminālsodu.

I.A.2. Nepieciešams atzīt un, izstrādājot tiesību aktus un politikas nostādnes seksisma apkarošanai, ņemt vērā savstarpēji ietekmējošos faktorus, atšķirības starp sievietēm, situatīvo neaizsargātību un atbildību pastiprinošos faktorus.

I.A.3. Izveidot un ieguldīt resursus vispusīgā publiskā infrastruktūrā, kas darbotos kā platforma iespēju nodrošināšanai sievietēm un dzimumu līdztiesībai, un izstrādāt politikas regulējumu seksisma un seksistisku stereotipu izskaušanai, kurā noteikti mērķuzdevumi, kritēriji, grafiki, progresa un rezultatīvie rādītāji, kā arī izveidot uzraudzības un novērtēšanas mehānismu, lai izvērtētu veikto pasākumu ietekmi.

I.A.4. Rosināt pilsoniskās sabiedrības, jo īpaši sieviešu nevalstisko organizāciju, reliģisko un vietējās sabiedrības līderu, advokātu un tiesnešu profesionālo organizāciju un arodbiedrību,

---

⁴ Piemēram, publikācija *Anti-Sexisme – Mode d'emploi*, Dzimumu līdztiesības institūts [*Institut pour l'égalité de femmes et des hommes*], Beļģija, dokuments pieejams franču valodā vietnē http://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/79%20-%20Anti-sexisme%20mode%20emploi_FR.pdf.

---

dalību seksisma apkarošanai paredzētu politikas un tiesisko regulējumu izstrādāšanā, lai veicinātu sadarbību un nodrošinātu iesaistīšanos šo pasākumu īstenošanā.

I.A.5. Visos līmeņos atzīt, veicināt un atbalstīt attiecīgo pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbu, jo īpaši sieviešu nevalstiskās organizācijas, kas darbojas seksisma apkarošanā visās jomās (īpaši tās, uz kurām attiecas turpmākā III. sadaļa), un izveidot efektīvu sadarbību ar šīm organizācijām.

I.A.6. Rosināt attiecīgās sabiedriskās organizācijas un dienestus, piemēram, tiesībsargus, līdztiesības komitejas, likumdevēju asamblejas, valsts cilvēktiesību institūcijas, valsts uzņēmumus un sūdzību izskatītājus, izstrādāt un ieviest uzvedības kodeksus vai vadlīnijas attiecībā uz seksismu saskaņā ar vispārējo seksisma izskaušanas politiku un nodrošināt pietiekamus resursus šādām darbībām.

I.A.7. Apsvērt dzimumu līdztiesības vai citas oficiālas iestādes noteikšanu, darot to atbildīgu par politisko nostādņu un seksisma izskaušanai publiskajā vai privātajā dzīvē paredzēto pasākumu pārraudzību un novērtēšanu. Jāpiešķir šādai iestādei nepieciešamās pilnvaras un resursi šo uzdevumu veikšanai.

I.A.8. Nodrošināt pienācīgus tiesiskās aizsardzības līdzekļus tiem, kas cietuši no seksistiskas uzvedības.

I.A.9. Ieviest mācību programmas tiem, kas strādā ar cietušajiem noziegumos, kas saistīti ar dzimumu, un seksuālos noziegumos un šādu noziegumu veicējiem.

I.A.10. Apsvērt administratīvu sodu noteikšanu, piemēram, finansiāla un cita veida atbalsta liegšanu valsts iestādēm vai citām organizācijām, kas nenosoda seksismu un seksistisku uzvedību, jo īpaši seksistisku naida runu.

I.B. Izpratnes veidošanas pasākumi

I.B.1. Rosināt publisku personu, jo īpaši politiķu, reliģisko, ekonomikas un vietējās sabiedrības līderu, kā arī citu personu, kuru stāvoklis ļauj veidot sabiedrības viedokli, ātru reakciju seksisma un seksistiskas uzvedības nosodīšanai un no dzimumu līdztiesības izrietošo vērtību pozitīvai nostiprināšanai.

I.B.2. Uzsākt, atbalstīt un finansēt pētījumus, tostarp koppelījumus starp dalībvalstīm, kas nodrošina sistemātiskus datus, pēc dzimuma un vecuma sagrupētus datus par seksisma un tā izpausmju sastopamību un negatīvo ietekmi, tostarp par seksismu un seksuālu uzmākšanos darba vietā, seksistisku naida runu, mērķauditoriju, pārkāpējiem, izplatīšanas veidu, plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrības reakciju. Plaši un regulāri izplatīt šādus datus attiecīgajām valsts iestādēm, izglītības iestādēm un sabiedrībai.

I.B.3. Piešķirt resursus efektīvas saziņas un izpratnes veicināšanas kampaņu finansēšanai par saiknēm starp seksismu un vardarbību pret sievietēm un meitenēm un finansēt organizācijas, kas atbalsta cietušos.

I.B.4. Izstrādāt, īstenot un veicināt regulāras valsts mēroga izpratnes veicināšanas iniciatīvas visos līmeņos un ar dažāda veida līdzekļiem (piemēram, veidojot rokasgrāmatas, vadlīnijas, izmantojot internetā un galvenajos plašsaziņas līdzekļos pieejamus videoklipus, ieviešot valsts seksisma apkarošanas dienu, izveidojot muzejus dzimumu līdztiesības un sieviešu tiesību izcelšanai). Šo iniciatīvu mērķim jābūt informētības un izpratnes vairošanai iedzīvotāju, jo īpaši bērnu vecāku, vidū par dažādām seksisma formām, tostarp tādām parādībām kā “augstprātīga skaidrošana sievietēm”⁵, kā tās novērst un kā uz tām reaģēt, un kādu kaitējumu tās var nodarīt personām un sabiedrībai, tostarp meitenēm un zēniem.

I.B.5. Nodrošināt pielāgotu un pastāvīgu izglītības un apmācības programmu izstrādi un

---

⁵ *Augstprātīgi skaidrot sievietēm* (darbības vārds neformāli lietošanai): (runājot par vīrieti) skaidrot kaut ko sievietei augstprātīgi, ar pārākuma sajūtu, pašpārliecināti, vienkāršoti vai, pieņemot, ka sarunu biedrei nav nekādu zināšanu par attiecīgo tēmu.

īstenošanu visu jomu pedagogiem un visos izglītības līmeņos, tostarp izglītības iestādēs, cilvēkresursu jomā nodarbinātajam personālam valsts un privātajā sektorā un profesionālajās mācību iestādēs (piemēram, plašsaziņas līdzekļu, militārajā, medicīnas un tiesību zinātnes jomā, kā arī grāmatvedības, vadības zinātņu un uzņēmējdarbības skolās) par dzimumu līdztiesību, dzimumstereotipu nozīmi, par to, kā pazīt seksismu, aizspriedumus un neobjektivitāti un cīnīties pret tiem, un kā apkarot stereotipus.

I.B.6. Nodrošināt visu vecuma grupu audzēkņu izmantoto vai viņiem paredzēto mācību grāmatu, mācību materiālu un mācību metožu izvērtēšanu visa veida izglītībā un apmācībā (sākot ar pirmsskolas izglītību) seksistiskas valodas, ilustrāciju un dzimumu stereotipu atklāšanai un pārskatīt šos materiālus tā, lai tie aktīvi veicinātu dzimumu līdztiesību.⁶

I.B.7. Veicināt dzimumu līdztiesības perspektīvu, kā arī kritiskās domāšanas attīstīšanu, lai stātos pretim seksismam saturā, valodā un ilustrācijās, ko izmanto rotālietās, komiksos, grāmatās, televīzijā, videospēlēs un citās spēlēs, tiešsaistes saturā un filmās, tostarp pornogrāfijā, un kas veido meiteņu un zēnu attieksmi, uzvedību un identitāti.

I.B.8. Veicināt un īstenot regulāras izpratnes veidošanas kampaņas par sievišķības un vīrišķības konstruktiem un to, ko nozīmē būt sievietei/meitenei un vīrietim/zēnam mūsdienā sabiedrībā, piemēram, ar plašsaziņas līdzekļu, bezmaksas publisku lekciju un diskusiju starpniecību.

I.B.9. Veicināt sadarbību starp profesionāļiem (piemēram, žurnālistiem, pedagogiem, tiesībsargājošo iestāžu darbiniekiem) un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai noteiktu labu praksi seksisma novēršanā un apkarošanā un dalītos ar to.

I.B.10. Veidot struktūras, kas pieejamas visiem, jo īpaši jauniešiem, lai nodrošinātu viņiem speciālista padomu par to, kā novērst seksismu, to apkarot un reaģēt uz to.

II. Īpaši līdzekļi un pasākumi cīņai pret seksismu un seksistisku uzvedību noteiktās jomās

Dažās darbības jomās seksisms un/vai specifiskas seksistiskas uzvedības formas mēdz izpausties jo īpaši; tāpēc ir svarīgi papildus vispārīgi piemērojamiem ieteicamajiem pasākumiem un līdzekļiem, kas uzskaitīti iepriekšējā sadaļā, veikt mērķtiecīgu rīcību, lai novērstu un apkarotu seksismu šajās jomās.

II.A. Valoda un saziņa

Valoda un saziņa ir būtiski dzimumu līdztiesības elementi, un “nedrīkst nostiprināt vīrišķā modeļa pārākumu”.⁷ Nestereotipiska saziņa ir labs izglītošanas, izpratnes veicināšanas un seksistiskas uzvedības novēršanas veids. Tā ietver seksistisku izteicienu izskaušanu, amatu nosaukumos lietojot sieviešu un vīriešu dzimtes vārdus vai arī dzimtes ziņā neitrālus vārdus, grupām paredzētajās uzrunās lietojot sieviešu un vīriešu dzimtes vai dzimtes ziņā neitrālas formas vārdus, dažādojot sieviešu un vīriešu pārstāvību un nodrošinot abu grupu vienlīdzību vizuālos un citos atspoguļojumos.

Dalībvalstu valdības ir aicinātas apsvērt turpmāk norādītos pasākumus.

II.A.1. Atkārtoti apstiprināt un īstenot jau esošos Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikumus dalībvalstīm, tostarp Ieteikumu Nr. R(90)4 dalībvalstīm par seksisma izskaušanu no valodas un Ieteikumu CM/Rec(2007)17 dalībvalstīm par dzimumu līdztiesības standartiem un mehānismiem, kurā uzsvērts, ka “dalībvalstu darbībām jābūt vērstām uz dzimumu

---

⁶ CEDAW 10. panta c) punktā ir prasīta “jebkādu stereotipu izskaušana par vīriešu un sieviešu lomu visos izglītības līmeņos un veidos (...), jo īpaši pārskatot mācību grāmatas un skolu programmas un pielāgojot mācīšanas metodes”.

⁷ Ministru komitejas Ieteikums Rec(2003)3 par līdzsvarotu vīriešu un sieviešu piedalīšanos politisko un sabiedrisko lēmumu pieņemšanas procesā. Paskaidrojuma raksts.

---

nediskriminējošas valodas lietošanas veicināšanu visos sektoros, jo īpaši valsts sektorā”.

II.A.2. Sistemātiski pārskatīt visus likumus, noteikumus, politiskās nostādnes utt. seksistiskas valodas un ar dzimumu saistītu pieņēmumu un stereotipu noteikšanai ar nolūku aizstāt tos ar dzimumu līdztiesības principam atbilstošu terminoloģiju. Laba prakse ietver praktisku rokasgrāmatu sagatavošanu par valodu un saziņu, kas nav seksistiska un kurā nav dzimumu stereotipu, izmantošanai valsts pārvaldes dokumentos.

II.B. Internets, sabiedriskie plašsaziņas līdzekļi un seksistiska naida runa tiešsaistē

Seksisms tiešsaistē ir plaši izplatīts visā Eiropā, un tas neproporcionāli skar sievietes – jo īpaši jaunas sievietes un meitenes, žurnālistes, politiķes, publiskas personas un sieviešu cilvēktiesību aizstāves. Viens tiešsaistes seksisma aspekts ir negatīvas piezīmes par izteiktajiem uzskatiem un viedokļiem. Tai laikā, kad uzbrukumi vīriešiem biežāk pamatojas uz viņu profesionālajiem viedokļiem vai kompetenci, sievietes mēdz biežāk pakļaut seksistiskiem un seksuāla rakstura apvainojumiem un lamām, un to galējību var pastiprināt interneta piedāvātā anonimitāte. Uzbrukumi tiešsaistē ne vien ietekmē sieviešu cieņu, bet arī var liegt sievietēm izteikt viedokļus, tostarp darba vietā, un tā rezultātā izstumt viņas no tiešsaistes telpas, mazinot tiesības brīvi izteikties un paust viedokli demokrātiskā sabiedrībā, kas ierobežo profesionālās iespējas un nostiprina no dzimumu nelīdztiesības izrietošo demokrātijas deficītu. Vēl viens aspekts ir tas, ka digitālais laikmets ir padziļinājis uzmanību, kas tiek pievērsta sieviešu ķermeņiem, runai un aktīvajai darbībai. Turklāt vardarbības veids, pret kuru jācīnās, ir sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu ļaunprātīga izmantošana seksistiskos nolūkos, piemēram, intīmu vizuālo materiālu izvietošana bez attēloto personu piekrišanas.

Kaut arī internets un sabiedriskie plašsaziņas līdzekļi ir vārda brīvības un dzimumu līdztiesības veicināšanas līdzekļi, tie tomēr ļauj arī pārkāpējiem paust

savus aizskarošos viedokļus un uzvesties vardarbīgi. Kaut arī atzīst, ka rasistiska naida runa ir pretrunā ar Eiropas un starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem, to ne vienmēr attiecina uz seksistisku vai pret sievietēm vērstu naida runu, un ar pašreizējām politiskajām nostādnēm un tiesību aktiem visos līmeņos šo jautājumu nav izdevies atbilstoši risināt. Tāpēc valstis tiek mudinātas uzņemties atbildību par naida runas apkarošanu un nodrošināt, ka kriminālsodu piemērošanas gadījumā tie paši noteikumi, kas izstrādāti attiecībā uz rasistisku naida runu, attieksies arī uz seksistisku naida runu.

Turklāt mākslīgais intelekts rada īpašas problēmas saistībā ar dzimumu līdztiesību un dzimumu stereotipiem. Algoritmu izmantošana var radīt risku, ka esošie dzimumu stereotipi tiks izplatīti un nostiprināti, un tādējādi var sekmēt pastāvīgu saskaršanos ar seksismu.

Dalībvalstu valdības ir aicinātas apsvērt turpmāk norādītos pasākumus.

II.B.1. Īstenot likumdošanas pasākumus, lai definētu seksistiskas naida runas gadījumus, paredzot par tiem kriminālsodu, un attiecināt tos uz visiem plašsaziņas līdzekļiem, kā arī ieviest ziņošanas kārtību un atbilstošas sankcijas. Jārosina arī kārtība aktīvākai seksistiskas naida runas atklāšanai visos plašsaziņas līdzekļos, tostarp internetā un jaunajos plašsaziņas līdzekļos, un ziņošanai par to.

II.B.2. Izveidot un popularizēt programmas (ieskaitot programmatūru) bērniem, jauniešiem, vecākiem un pedagogiem, kas palīdzētu stāstīt bērniem par medijpratību digitālo plašsaziņas līdzekļu drošai un kritiskai lietošanai un atbilstīgai uzvedībai digitālajā vidē. Tas jādara, izmantojot skolu mācību programmas un sagatavojot rokasgrāmatas un datu apkopojumus par to, kas ir seksistiska uzvedība, nevēlama apmaiņa ar materiāliem internetā un kā uz to reaģēt,

---

tostarp nodrošinot dzimumsensitīvu informāciju par drošību tiešsaistē. Jānodrošina šādu materiālu plaša izplatīšana.

II.B.3. Veidot informāciju un kampaņas izpratnes veicināšanai par sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu ļaunprātīgu seksistisku izmantošanu, draudiem interneta vidē un situācijām, ar kurām saskaras bērni un jaunieši (piemēram, šantāžu, naudas pieprasīšanu vai intīmu attēlu nevēlamu izvietošanu), sniedzot praktisku padomu par to, kā šādas situācijas novērst un kā uz tām reaģēt.

II.B.4. Veikt plašākai sabiedrībai adresētas kampaņas par draudiem, iespējām, tiesībām un pienākumiem, kas saistīti ar jauno plašsaziņas līdzekļu izmantošanu.

II.B.5. Izveidot tiešsaistes resursus, kuros nodrošināts speciālista padoms par to, kā rīkoties, saskaroties ar seksismu tiešsaistē, tostarp norādītas procedūras ātrai ziņošanai/kaitīgā vai nevēlamā materiāla dzēšanai.

II.B.6. Veikt regulārus pētījumus un vākt datus, sagrupētus pēc dzimuma un vecuma, par kibersksismu un kibervardarbību un nepieciešamības gadījumā dalīties ar rezultātiem.

II.B.7. Integrēt dzimumu līdztiesības perspektīvu visās politikas nostādnēs, programmās un pētījumos saistībā ar mākslīgo intelektu, lai izvairītos no potenciāla riska, ka tehnoloģija varētu pastāvīgi izplatīt seksismu un dzimumu stereotipus, un izpētīt, kā mākslīgais intelekts var palīdzēt mazināt plaisas starp dzimumiem un izskaust seksismu. Tas ietver pasākumus, kas palielinātu sieviešu un meiteņu iesaistīšanos informācijas un tehnoloģiju jomā, kļūstot par studentēm, profesionālēm un lēmumu pieņēmējām tajā. Uz datiem balstītu instrumentu un algoritmu projektos jāņem vērā dzimumu dinamika. Jāuzlabo šo jautājumu pārredzamība un jāveicina izpratne par potenciālajiem ar dzimumu saistītajiem aizspriedumiem lielajos datos; jāpiedāvā risinājumi pārskatatbildības uzlabošanai.

II.C. Plašsaziņas līdzekļi, reklāma un citas saziņas preces un pakalpojumi

Seksisms plašsaziņas līdzekļos – elektroniskajos, iespiestajos, vizuālajos un audiolīdzekļos – veicina vidi, kurā iecietīgi izturas pret “ikdienas” seksismu un nepiešķir tam nozīmi. Tā izpausmes ir šādas:

- seksuāli, seksualizēti un rasistiski attēlotas sievietes, vīrieši, meitenes un zēni un viņu priekšmetiskošana, tostarp reklāmās, filmās, televīzijā, videospēlēs un pornogrāfiskajos materiālos;
- peļošanas vai noniecinošas runas par sieviešu izskatu, apģērbu un uzvedību, nevis līdzsvarota un uz faktiem balstīta viņu uzskatu un viedokļu apspriešana;
- sieviešu un vīriešu aprakstīšana un tēlošana stereotipizētās lomās ģimenē un sabiedrībā;
- dzimumu stereotipu atkārtošana un pastāvīga izmantošana, runājot par upuriem, kas cietuši no vardarbības, kas saistīta ar dzimumu;
- nelīdzsvarota pārstāvība un jēgpilnas sieviešu līdzdalības trūkums dažādās profesionālās un ar informācijas sniegšanu saistītās jomās (eksperti, komentētāji), jo īpaši starp sievietēm no minoritāšu vidus.⁸

Dalībvalstu valdības ir aicinātas apsvērt turpmāk norādītos pasākumus.

II.C.1. Ieviest tiesību aktus, kas aizliedz seksismu plašsaziņas līdzekļos un reklāmās, un veicināt šādu pasākumu uzraudzību un izpildi.

II.C.2. Veicināt likumu par goda aizskaršanu attiecināšanu uz seksisma izpausmēm.

II.C.3. Pieprasīt un atbalstīt informācijas un saziņas tehnoloģiju, plašsaziņas līdzekļu un

---

⁸ Skatīt Eiropas Padomes konferences *Plašsaziņas līdzekļi un sieviešu tēls* [Media and the Image of Women] secinājumus un ieteikumus (Amsterdama, 2013. gada 4.-5. jūlijs). Skatīt konferences ziņojumu vietnē <https://rm.coe.int/1680590fb8>.

---

reklāmas nozaru dalību pašregulējošas politikas un mehānismu izstrādē, pieņemšanā un īstenošanā, lai izskaustu seksismu, tostarp seksistisku naida runu, katrā no šīm nozarēm.

II.C.4. Veicināt plašsaziņas līdzekļu uzraudzības iestāžu un reklāmas organizāciju lomu cīņā pret seksismu.

II.C.5. Veicināt tādas iestādes izveidi, kas ir kompetenta saņemt, analizēt un izskatīt sūdzības saistībā ar seksismu plašsaziņas līdzekļos un reklāmās un ir pilnvarota pieprasīt seksistiska satura vai reklāmas atsaukšanu vai pārveidošanu.

II.C.6. Mudināt attiecīgās struktūras, piemēram, dzimumu līdztiesības komisijas vai valsts iestādes cilvēktiesību aizsardzības jautājumos, ieviest izglītības un apmācības stratēģijas un radīt žurnālistiem un citiem plašsaziņas līdzekļu un saziņas speciālistiem pieejamas metodes seksisma atpazīšanai, pozitīvu un nestereotipizētu sieviešu un vīriešu attēlošanas veicināšanai plašsaziņas līdzekļos un reklāmās un ar dzimumu saistītas sensitīvas saziņas veicināšanai. Šīs papildu darbības pienācīgi jāfinansē.

II.C.7. Atbalstīt pētījumus par sieviešu un meiteņu seksistisku attēlojumu izplatību un ietekmi plašsaziņas līdzekļos un pornogrāfiskajā materiālā, cik lielā mērā tie pastiprina dzimumu nevienlīdzību un vardarbību pret sievietēm un meitenēm, kā arī ietekmi uz sieviešu fizisko, seksuālo un psiholoģisko veselību. Piešķirt līdzekļus, lai finansētu efektīvas saziņas un izpratnes veidošanas kampaņas par saikni starp seksismu, dzimumu līdztiesības trūkumu un vardarbību pret sievietēm un meitenēm un veicinātu pozitīvu un nestereotipizētu sieviešu un vīriešu attēlojumu plašsaziņas līdzekļos un reklāmā.

II.C.8. Veicināt sieviešu un vīriešu līdzvērtīgu līdzdalību, pieņemot lēmumus par plašsaziņas līdzekļiem un to saturu, kā arī sieviešu ekspertu datubāzu izveidi, aptverot visas tēmas.

II.C.9. Pieņemt pozitīvus pasākumus ar mērķi atzīmēt izcilību un iniciatīvu līdzsvarotas dzimumu pārstāvības veicināšanā, piemēram, izveidot uz punktiem balstītu sistēmu, pēc kuras plašsaziņas līdzekļu kanāliem piešķir papildu finansējumu par dzimumu jautājumos sensitīva satura veidošanu.

II.C.10. Veicināt sieviešu kā aktīvu sabiedriskās, ekonomiskās un politiskās dzīves dalībnieču un vīriešu kā netradicionālu uzdevumu veicēju, piemēram, aprūpētāju, pozitīvos tēlus. Nodrošināt stimulus vai atlīdzību par labu praksi, piemēram, no valsts līdzekļiem.

II.C.11. Atbalstīt un stimulēt labu praksi, veicinot dialogu un veidojot tīklus un partnerattiecības starp ieinteresētajām pusēm no plašsaziņas līdzekļiem, lai turpinātu apkarot seksismu un dzimumu stereotipus nozarē.

II.C.12. Atbalstīt projektus, kas veltīti cīņai pret nelabvēlīgās situācijās esošu sieviešu vairākkārtīgu un savstarpēji ietekmējošu diskrimināciju. Ieviest stimulus plašsaziņas līdzekļiem, lai veicinātu etnisko minoritāšu un/vai migrantu izcelsmes sieviešu pozitīvu tēlu veidošanu.

II.D. Darba vieta

Seksisms darba vietās izpaužas dažādos veidos, un tas ir sastopams gan valsts, gan privātajā sektorā. Tas izpaužas kā seksistiskas piezīmes un uzvedība, kas vērsta pret darbinieku vai darbinieku grupu. Seksisms darba vietā, cita starpā, ietver noniecinošas piezīmes, priekšmetiskošanu, seksistisku humoru vai jokus, pārlieki familiāras piezīmes, cilvēku apklusināšanu vai ignorēšanu, nepamatotas piezīmes par apģērbu un izskatu, seksistisku ķermeņa valodu, cieņas trūkumu un vīriešiem raksturīgu rīcību, ar kuru sievietes tiek iebiedētas vai izslēgtas, dodot priekšroku citiem vīriešiem.⁹ Tas apdraud vienlīdzību un cieņu darbā.¹⁰

---

⁹Augstākā padome vīriešu un sieviešu profesionālas līdztiesības jautājumos (2016), *Pasākumu kopums cīņai pret seksismu – trīs rīki darba pasaulei [Kit to act against sexism – Three tools for the world of work]*, avots pieejams vietnē <https://rm.coe.int/16806fbc1e>.

¹⁰ Eiropas Sociālās hartas (pārskatītās versijas) 26. panta 2. punktā pusēm ir prasīts “veicināt izpratni, informētību

---

Seksistiski pieņēmumi, kuru pamatā ir tradicionālās dzimumu lomas, var radīt pārliecību, ka sievietes kā mātes vai topošās mātes, vai aprūpētājas ir mazāk uzticamas kolēģes un darbinieces. Un otrādi – pret mātēm, kas nepaliek mājās, var izturēties naidīgi vai arī viņām var tikt liegtas iespējas attīstīt karjeru un līdz ar to arī profesionālās dzīves veicināšanas iespējas. Tā tiek nostiprināti “stikla griesti”, kas ierobežo sieviešu iespējas gūt paaugstinājumu darbā. Šādi pieņēmumi var arī izraisīt seksistiskas piezīmes par vīriešiem, kas uzņemas aprūpētāju pienākumus.

Dažās darba vidēs jo īpaši dominē vīrieši, un tur ir liels seksisma kultūras veicināšanas risks. Turklāt sievietes amatos, kas saistīti ar lēmumu pieņemšanu, vai sievietes, ko uztver kā apdraudējumu institucionālajai hierarhijai, kurā dominē vīrieši, var būt īpaši pakļautas seksismam. Tāpat vīrieši var piedzīvot seksismu darba vietās, kur dominē sievietes, vai tipiskos “sieviešu” darbos.

Dalībvalstu valdības ir aicinātas apsvērt turpmāk norādītos pasākumus.

II.D.1. Pārskatīt darba tiesību aktus, lai aizliegtu seksismu un seksistiskas darbības darbā, un veicināt labu praksi, piemēram, riska analīzi, seksu mazināšanas un pārvaldības pasākumus, sūdzību izskatīšanas mehānismus, tiesiskās aizsardzības līdzekļus cietušajām personām un disciplinārus pasākumus ar civiltiesību vai administratīvo tiesību procedūru starpniecību.

II.D.2. Veicināt un atbalstīt normatīvu, politikas nostādņu un noteikumu sistemātisku pārskatīšanu gan valsts, gan privātā sektora organizācijās, lai pieņemtu atbilstošus uzvedības kodeksus, kuros iestrādāti sūdzību mehānismi un disciplināri pasākumi pret seksismu un seksistiskām darbībām. Tostarp jāiekļauj arī seksisma savstarpēji ietekmējošās formas, piemēram, migranta statusa vai invaliditātes gadījumā.

II.D.3. Mudināt neatkarīgās profesijas, profesionālās organizācijas un arodbiedrības iesaistīties cīņā pret seksismu savās organizācijās, tostarp ar iekšējās kārtības noteikumu starpniecību.

II.D.4. Izstrādāt un darīt plaši pieejamu līdzekļu kopumu seksisma apkarošanai, ieskaitot attiecīgās tiesību normas un skaidrojumus par institucionālajiem guvumiem, ko rada seksisma izskaušana, un kā piemēru tādus materiālus, kuros raksturota seksistiska darbība un laba prakse seksisma izskaušanā. Jāatgādina darba devējiem un vadītājiem, arodbiedrību pārstāvjiem un citiem attiecīgajiem darbiniekiem pienākums izskaust seksismu darba vietās un tas, kādi pasākumi pieejami cietušajām personām stāvokļa labošanai.

II.D.5. Aicināt augstākajā līmenī (valsts un privātajā sektorā) apņemties veicināt tādu institucionālo kultūru, kas noraida seksismu darba vietās, piemēram, izstrādājot līdztiesības politiku, iekšējās vadlīnijas un kampaņas par dažādiem seksisma veidiem un stereotipu noārdīšanu, palielinot sieviešu skaitu lēmumu pieņēmēju vidū un laužot “stikla griestus”, tostarp izmantojot īpašus pagaidu pasākumus, piemēram, nosakot sasniedzamos mērķus un kvotas.

II.D.6. Aicināt augstākajā līmenī (valsts un privātajā sektorā) apņemties veicināt izpratni, informētību par seksistisku uzvedību un pasākumus tās novēršanai, un veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai aizsargātu darba ņēmējus no šādas rīcības.

II.E. Valsts sektors

Seksisms valsts sektorā un paļaušanās uz dzimumu stereotipiem var likt atteikties no valsts

---

un pret atsevišķiem darbiniekiem darba vietā vai saistībā ar darbu vērstu atkārtotu nosodāmu vai izteikti negatīvu un aizskarošu darbību novēršanu un veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai darbiniekus pasargātu no šādas uzvedības”.

---

pakalpojumiem un veicināt nevienlīdzīgu piekļuvi resursiem. Tajā pašā laikā sievietes, kas strādā valsts sektorā, arī tās, kas ir ievēlētas vai ir lēmēj institūciju dalībnieces, visos līmeņos bieži saskaras ar izaicinājumiem savai cieņai, leģitimitātei un autoritātei seksisma un seksistiskas uzvedības dēļ.¹¹

Dalībvalstu valdības ir aicinātas apsvērt turpmāk norādītos pasākumus.

II.E.1. Iekšējos uzvedības kodeksos un noteikumos iekļaut pret seksismu un seksistisku uzvedību un valodas lietošanu vērstas normas, paredzot atbilstošas sankcijas tiem, kas strādā valsts sektorā, tostarp ievēlētajiem locekļiem.

II.E.2. Atbalstīt iniciatīvas un izmeklēšanu, ko veic parlamentārieši, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, arodbiedrības vai aktīvisti seksisma apkarošanai sabiedriskajā telpā.

II.E.3. Veicināt dzimumu līdztiesības normu iekļaušanu spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā, nostiprinot to kā labu atklāta konkursa/iepirkuma praksi.

II.E.4. Nodrošināt valsts sektora darbinieku apmācību par tādas uzvedības, kas nav seksistiska, nozīmi darbā ar sabiedrību, kā arī ar kolēģiem darba vietā. Šādā apmācībā jābūt iekļautai seksisma definīcijai, tās dažādajām izpausmēm, veidiem, kā noārdīt dzimumu stereotipus un izskaust aizspriedumus, un kā uz tiem reaģēt.

II.E.5. Informēt sabiedrisko pakalpojumu saņēmējus par viņu tiesībām uz uzvedību, kas nav seksistiska, piemēram, veicot izpratnes veidošanas kampaņas un ieviešot īpašas shēmas ziņošanai, lai identificētu iespējamās problēmas un tas risinātu.

II.E.6. Veicināt iekšējo disciplināro pasākumu stiprināšanu un īstenošanu seksisma apkarošanai valsts sektorā un visās lēmumu pieņemšanas un politiskajās struktūrās, piemēram, ierobežojot vai apturot darbību un finansējumu vai uzliekot naudas sodus.

II.F. Tieslietu nozare

Seksisms un dzimumu stereotipi civilās, administratīvās un kriminālās tiesvedībās un tiesībsardzības sistēmās rada šķēršļus tiesas spriešanai. Tā rezultātā lēmumu pieņēmēji var pieņemt nepareizus vai diskriminējošus spriedumus, kas balstīti uz iepriekš pieņemtiem uzskatiem un raksturīgiem aizspriedumiem, nevis uz attiecīgiem faktiem.¹²

Dalībvalstu valdības ir aicinātas apsvērt turpmāk norādītos pasākumus.

II.F.1. Ievērojot tiesu neatkarību, nodrošināt visiem tiesnešiem un miertiesnešiem regulāru un pienācīgu apmācību par cilvēktiesībām un dzimumu līdztiesību, un kaitējumu, ko nodara dzimumu aizspriedumi un dzimumu stereotipizēšana, un seksistiskas valodas lietošana, jo īpaši

---

¹¹ Piemēram, saskaņā ar Starpparlamentu savienības un Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas 2018. gada pētījumu 85 % no respondentēm parlamentārietēm ir cietušas no psiholoģiskas vardarbības parlamentā; sievietes parlamentārietes, kas jaunākas par 40 gadiem, biežāk cieš no uzmākšanās; parlamentā nodarbinātajām sievietēm biežāk nākas piedzīvot seksuālu vardarbību nekā parlamentā ievēlētajām sievietēm un lielākajā daļā parlamentu nebija mehānismu, kas ļautu sievietēm izteikties. Starpparlamentu savienība un Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja (2018) *Pret sievietēm vērsts seksisms, uzmākšanās un vardarbība Eiropas valstu parlamentos* [Sexism, harassment and violence against women in parliaments in Europe], avots pieejams vietnē www.ipu.org/resources/publications/reports/2018-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliaments-in-europe.

¹² Eiropas Padomes Rīcības plānā par tiesu varas neatkarības un objektivitātes stiprināšanu [Council of Europe Plan of Action on Strengthening Judicial Independence and Impartiality] (CM(2016)36-galīgais variants) ir noteikts, ka "jāpieliek visas pūles, lai cīnītos pret dzimumu stereotipizāciju tiesu iestādēs" (2.4. rīcība); sk. ANO Augstā cilvēktiesību komisāra [OHCHR] biroja publikāciju *Stereotipizēšanas izskaušana tiesās. Vienlīdzīga tiesas pieejamība sievietēm ar dzimumu saistītās vardarbības lietās* [Eliminating judicial stereotyping – Equal access to justice for women in gender-based violence cases], 2014. gada 9. jūnijs.

---

lietās, kas saistītas ar vardarbību pret sievietēm un meitenēm.¹³

II.F.2. Nodrošināt visu tiesībaizsardzības iestāžu darbinieku apmācību par seksismu, kiberseksismu, seksistisku naida runu un vardarbību pret sievietēm; sekmēt ziņošanu policijai par šādu rīcību un pastiprināt policijas pilnvaras konfiscēt un nodrošināt pierādījumus par vardarbību tiešsaistē.

II.F.3. Mudināt valstu un starptautiskās tiesas un tribunālus pozitīvi izturēties pret trešo pušu iejaukšanos un pieņemt ekspertu viedokļus par neierastām tēmām, piemēram, seksismu un dzimumu stereotipizēšanu.

II.F.4. Nodrošināt, ka sistēmas, kas nodrošina ziņošanu par pārkāpumiem un piekļuvi tiesībaizsardzībai, ir drošas, pieejamas un piemērotas; mazināt finansiālas izmaksas vai citas barjeras, kas attur cietušās personas no ziņošanas vai lietu virzīšanas attiecīgajā tiesu iestādē. Veikt pasākumus, lai novērstu atkārtotas viktimizācijas risku.

II.F.5. Mudināt juridiskās profesionālās organizācijas rīkot publiskas lekcijas un citus pasākumus, lai veicinātu izpratni par seksismu un dzimumu stereotipizēšanu tiesu sistēmā juridisko speciālistu un citu attiecīgo ieinteresēto pušu vidū.

II.G. Izglītības iestādes

Seksistiski vēstījumi veido mūsu sabiedrību, un tos uztver un reproducē izglītības sistēmas, kurām tie būtu jāapkaro. Bērni un jaunieši apgūst dzimumu stereotipus ar mācību programmu, mācību materiālu, uzvedības un valodas starpniecību.¹⁴ Seksisms var būt iesakņojies izglītības iestāžu kultūrā visos līmeņos, sākot no pirmsskolas līdz augstskolai. Tas var izpausties dažādos veidos, piemēram, iecietībā un nevērībā pret seksistiskiem attēliem, valodu un izteikumiem; neiecietībā pret dzimumam neierastu uzvedību; nereagēšanā uz darbinieku un audzēkņu neapzinātajiem aizspriedumiem; nepiemērotos sūdzību un reģistrēšanas mehānismos vai to neesamībā; sankciju trūkumā par seksuālu uzbrukumiem, tostarp no citu audzēkņu puses. Šīs ierastās seksisma formas var ietekmēt turpmākās izglītības, karjeras un dzīvesveida izvēli. Valstīm arī ir pienākums nodrošināt privāto iestāžu atbildību par savām darbībām, un reliģiskajām izglītības iestādēm nevajadzētu būt izņēmumam.

Dalībvalstu valdības ir aicinātas apsvērt turpmāk norādītos pasākumus.

II.G.1. Pilnībā īstenot Ministru komitejas Ieteikumu CM/Rec(2007)13 dalībvalstīm par integrēto pieeju dzimumu līdztiesības īstenošanai izglītībā.

II.G.2. Nodrošināt dzimumu līdztiesības un diskriminācijas aizlieguma iekļaušanu un seksisma un seksistiskas uzvedības izskaušanu visos izglītības procesa aspektos, tostarp mehānismos un vadlīnijās incidentu paziņošanai, reaģēšanai uz tiem un to reģistrēšanai.

II.G.3. Īstenot un/vai atbalstīt seksisma un seksistiskas uzvedības novēršanas kampaņas izglītības iestādēs un nodrošināt nekādas iecietības principu pret šādām parādībām, tostarp dzimumu stereotipizēšanu un iebiedēšanu, kiberiebiedēšanu, seksistiskiem apvainojumiem un vardarbību, kas saistīta ar dzimumu.

II.G.4. Organizēt pasākumus, tostarp ar valsts institūciju starpniecību, kas risina dzimumu līdztiesības jautājumus un veidus, kā novērst un apkarot seksismu, dzimumu stereotipus un neapzinātus ar dzimumu saistītus aizspriedumus visās izglītības iestādēs.

II.G.5. Integrēt dzimumu līdztiesības perspektīvu visos skolotāju sagatavošanas un

---

¹³ Sk. Eiropas Padomes 2017. gada publikāciju *Rokasgrāmata tiesnešiem un prokuroriem tiesas pieejamības nodrošināšanai sievietēm* [Manual for Judges and Prosecutors on Ensuring Women's Access to Justice], avots pieejams vietnē <https://rm.coe.int/training-manual-women-access-to-justice/16808d78c5>.

¹⁴ Sk. Eiropas Padomes konferences *Dzimumu stereotipu apkarošana izglītībā un caur to* [Combating gender stereotypes in and through education] (Helsinki, 2014. gada 9.–10. oktobris) secinājumus un ieteikumus. Sk. konferences ziņojumu vietnē <https://rm.coe.int/1680590f0>.

---

kvalifikācijas celšanasursos, kā arī skolu vadības personālaursos.

Attiecībā uz mācību metodiku, rīkiem un mācību programmām jāapsver turpmāk norādītie pasākumi.

II.G.6. Izstrādāt vadlīnijas, lai nodrošinātu dzimumu līdztiesības, diskriminācijas aizlieguma un cilvēktiesību mācīšanas metodoloģiju un instrumentu iekļaušanu visu izglītības līmeņu mācību programmās gan valsts, gan privātajās izglītības iestādēs no agras bērnības. Tas attiecas arī uz izglītību privātai dzīvei, lai mudinātu bērnus būt patstāvīgiem un vairotu viņu atbildību attiecībās un uzvedībā, tostarp saistībā ar piekrišanas došanu un personiskajām robežām. Mācību programmās jāiekļauj vecumam atbilstoša, uz pierādījumiem balstīta un zinātniski precīza un visaptveroša izglītība par seksu un seksualitāti meitenēm un zēniem. Mācību programmām jāaptver arī seksisma savstarpēji ietekmējošās formas, piemēram, migranta statusa vai invaliditātes dēļ.

II.G.7. Mudināt tīmekļa vietnes izveidi ar resursiem, labas prakses piemēriem un mācību materiāliem pedagogiem/audzēkņiem, kā arī rokasgrāmatu, kas palīdzētu atklāt un izskaust dzimumu stereotipus instruktoriem, skolotājiem un inspektoriem paredzētajos mācību materiālos.

II.G.8. Veicināt īpašas programmas un karjeras konsultācijas, kas palīdz audzēkņiem izvēlēties mācību un karjeras veidošanas virzienu, nebalstoties uz dzimumu stereotipiem, tostarp personāla apmācību par dzimumu stereotipiem un neapzinātiem aizspriedumiem.

II.H. Kultūra un sports

Seksisms izpaužas daudzos kultūras dzīves aspektos, jo īpaši ar plaši izplatītajiem dzimumu stereotipiem. Kā atzinusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskā Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komiteja, kultūras dzīve ietver sevī dzīvesveidu, valodu, mutvārdu un rakstīto literatūru, mūziku un dziesmas, neverbālo saziņu, reliģiskās vai citas pārlicības sistēmas, rituālus un ceremonijas, sportu un spēles, ražošanas veidus vai tehnoloģiju, dabisko un cilvēka radīto vidi, pārtiku, apģērbu un pajumti, mākslu, paražas un tradīcijas. Mākslai un kultūrai ir būtiska nozīme attieksmes un dzimumu lomu veidošanā, un tāpēc šajās jomās ir kritiski svarīgi risināt ar seksismu saistītus jautājumus. Turklāt saskaņā ar Stambulas konvenciju kultūru, reliģiju, paražas vai tradīcijas nedrīkst uzskatīt par pamatojumu vardarbīgai rīcībai pret sievietēm un meitenēm.

Starp problēmām, kas jārisina sportā, ir seksistiska attieksme plašsaziņas līdzekļos, sporta organizācijās, treneru, sporta jomas vadītāju, sportistu utt. vidū; sieviešu seksistiski attēlojumi sportā, sieviešu sporta sasniegumu trivializēšana, attēlojot sportistes stereotipiskās lomās vai noniecinot viņu sporta veidu nozīmi; un seksisms un seksistiska naida runa sporta pasākumos.

Dalībvalstu valdības ir aicinātas apsvērt turpmāk norādītos pasākumus.

II.H.1. Izstrādāt un veicināt līdzekļus cīņai pret seksismu kultūras un sporta nozarēs, piemēram, mācību materiālus vai materiālus par dzimumu līdztiesības principam atbilstošu valodu un saziņu.

II.H.2. Atkārtoti apstiprināt un īstenot Ministru komitejas Ieteikumus CM/Rec(2015)2 dalībvalstīm par integrēto pieeju dzimumu līdztiesības īstenošanai sportā un CM/Rec(2017)9 par dzimumu līdztiesību audiovizuālajā nozarē.

II.H.3. Mudināt vadošās personības kultūrā un sportā novērst seksistiskus pieņēmumus vai nosodīt seksistisku naida runu.

II.H.4. Mudināt sporta federācijas un apvienības un kultūras iestādes visos līmeņos sagatavot uzvedības kodeksus seksisma un seksistiskas uzvedības novēršanai, iekļaujot tajos noteikumus par disciplināriem pasākumiem. Veicināt nekādas iecietības principu pret seksismu un

---

seksistisku nauda runu kultūras un sporta pasākumos.

II.H.5. Mudināt sporta un kultūras nozares visos līmeņos veikt konkrētus pasākumus dzimumu līdztiesības un sieviešu un vīriešu, meiteņu un zēnu nestereotipizētas attēlošanas veicināšanai.

II.H.6. Veicināt to, lai sieviešu kultūras un sporta pasākumu apraide un atspoguļošana plašsaziņas līdzekļos, jo īpaši sabiedriskajos plašsaziņas līdzekļos, būtu tāda pati kā vīriešu kultūras un sporta raidījumu apraide un atspoguļošana, un publiski atzīmēt sieviešu sasniegumus.¹⁵ Nodrošināt pamanāmību un veicināt pozitīvu piemēru veidošanu par sievietēm un vīriešiem, meitenēm un zēniem, kas nodarbojas ar sporta veidiem, kuros viņi ir nepietiekami pārstāvēti.

II.I. Privātā joma

Seksisms ģimenē var vēl vairāk nostiprināt stereotipiskās lomas, mazināt sieviešu ietekmīgumu, pašcieņu un veicināt pret sievietēm un meitenēm vērsto vardarbības ciklu. Tas var arī ietekmēt turpmākās dzīves un karjeras izvēli. Lai gan tradicionālajās dzimumu lomās ģimenē (vīrieši kā apgādnieki, sievietes, kas veic mājas soli) kopumā ir notikušas izmaiņas, lielākam sieviešu skaitam iesaistoties algotā darbā, faktori, kas veicina pārmaiņas ģimenēs un valstīs, ir ļoti atšķirīgi. Seksistiska uzvedība joprojām ir plaši izplatīta attiecībās starp cilvēkiem, un sievietes vēl aizvien veic daudz vairāk neapmaksāta darba mājās nekā vīrieši.

CEDAW 16. pantā dalībvalstīm ir prasīts veikt atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu sieviešu un vīriešu līdztiesību ģimenē.¹⁶ Saikne starp seksismu un vardarbības novēršanu pret sievietēm un meitenēm pastiprina vajadzību pēc rīcības privātajā jomā.

Iepriekšminētie ieteiktie pasākumi, jo īpaši tie, kas attiecas uz valodu un izpratnes veidošanu, kā arī uz plašsaziņas līdzekļiem, izglītības un kultūras nozarēm, ir īpaši svarīgi cīņā pret seksismu privātajā jomā.

Tomēr noteikt sankcijas par seksismu ģimenē ir nepiemēroti, ja vien uzvedība nerobežojas ar noziedzību, piemēram, fizisku, psiholoģisku vai ekonomisku vardarbību pret sievietēm.

Dalībvalstu valdības ir aicinātas apsvērt turpmāk norādītos pasākumus.

II.I.1. Ieviest pasākumus, kas saistīti ar privātās un darba dzīves saskaņošanu, tostarp apmaksātu dzemdību atvaļinājumu un bērna tēvam piešķirto atvaļinājumu, apmaksātu bērna kopšanas atvaļinājumu sievietēm un vīriešiem, vispārēju piekļuvi kvalitatīviem un cenas ziņā pieejamiem bērnu aprūpes pakalpojumiem un citiem sociālajiem pakalpojumiem, kā arī elastīgu darba grafiku gan sievietēm, gan vīriešiem. Uzlabot gados vecāku cilvēku un citu apgādājamo aprūpes pakalpojumu pieejamību. Organizēt kampaņas, lai veicinātu vienādu mājsaimniecības darbu un aprūpes pienākumu sadali starp sievietēm un vīriešiem.

II.I.2. Veicināt politikas nostādnes un pasākumus vecāku labi veiktas aprūpes atbalstam, kas garantē vienlīdzīgas iespējas bērniem neatkarīgi no viņu dzimuma, statusa, spējām vai ģimenes apstākļiem. Vecāku labi veikta aprūpe jāsaprot kā vecāku uzvedība bērna interesēs, proti, audzināšana bez dzimumu stereotipizēšanas un vardarbības, kurā bērnam tiek radītas iespējas un kas nodrošina bērnam atzinību un atbalstu, un paredz robežu noteikšanu bērna vispusīgas attīstības vajadzībām.

II.I.3. Ieviest pasākumus un līdzekļus, kas ļauj vecākiem prasmīgāk risināt jautājumus par

---

¹⁵ Piemēram, kā vietnē *This Girl Can*, kurā tiek daudzinātas aktīvas sievietes (www.thisgirlcan.co.uk/).

¹⁶ Turklāt *CEDAW* 2. pantā dalībvalstīm ir prasīts veikt “visus atbilstošos pasākumus, lai izskaustu sieviešu diskrimināciju, ko pieļauj jebkāda persona, organizācija vai uzņēmums”.

---

kiberseksismu un pornogrāfiju internetā.

II.I.4. Veicināt apmācību seksisma un seksistiskas uzvedības atpazīšanai un apkarošanai profesionālajosursos tiem, kas nodarbojas ar ģimenes un savstarpējām attiecībām, piemēram, sociālo dienestu darbiniekiem, tostarp mātes un bērna aprūpes centros.

III. Ziņošana un vērtēšana

Šajā ieteikumā dalībvalstis aicina uzraudzīt tā īstenošanas gaitu un informēt kompetento(-ās) vadības komiteju(-as) par veiktajiem pasākumiem un panākto progresu.

Jāziņo regulāri, un ziņojumos jābūt informācijai par šādiem jautājumiem:

- tiesisko un politisko regulējumu, pasākumiem un labāko praksi cīņā pret seksismu, seksistisku uzvedību, dzimumu stereotipizēšanu un seksistisku naida runu, jo īpaši sabiedriskajā telpā, internetā un plašsaziņas līdzekļos, darba vietās, valsts sektorā, tieslietu, izglītības, sporta un kultūras nozarē un privātajā jomā, tostarp līdzekļiem ziņošanai par seksistisku uzvedību, kā arī disciplinārām procedūrām un sankcijām;
- jebkuru vispārēju politiku vai politiku saskaņā ar valsts stratēģiju dzimumu līdztiesības jomā, kas pieņemta, lai novērstu seksismu un seksistisku uzvedību, tostarp definīcijām, rādītājiem, valsts uzraudzības un novērtēšanas mehānismiem;
- darbu, kuru veic jebkura koordinējošā struktūra, kas izveidota vai izraudzīta, lai uzraudzītu īstenošanu valsts līmenī;
- veiktajiem un atbalstītajiem pētījumiem datu iegūšanai par seksisma un seksistiskas uzvedības biežumu un sekām izraudzītajās jomās, kā arī šādu pētījumu rezultātiem;
- valsts mēroga izpratnes veidošanas pasākumiem un kampaņām, kas tiek īstenotas visos līmeņos, tostarp plašsaziņas līdzekļiem, kuros šos pasākumus īstenoja.

Nesen uzsāktas iniciatīvas, piemēram, *#MeToo*, ir paaugstinājušas informētību par noturīgu, tālejošu seksismu visos sabiedrības sektoros. Uz to reaģējot, Eiropas Padome ir pieņēmusi Ieteikumu CM/Rec(2019)1 dalībvalstīm par seksisma novēršanu un apkarošanu. Šajā tekstā ir ietverta seksisma pirmā starptautiskā juridiskā definīcija. Ieteikumā “ikdienas seksisma” izpausmes ir sasaistītas ar vardarbību pret sievietēm; nebūdamas krasi nodalītas no vardarbības, tās rada iebiedēšanas, baiļu un diskriminācijas atmosfēru, kas visvairāk ietekmē sievietes un meitenes. Teksta mērķis ir izskaidrot to, kas ir seksistiska uzvedība, un tajā izklāstīti konkrēti veidi, kā valdībām un citām ieinteresētajām pusēm pret to cīnīties.

www.coe.int Eiropas Padome ir kontinenta vadošā cilvēktiesību organizācija. Tā apvieno 47 dalībvalstis, no kurām 28 ir Eiropas Savienības dalībvalstis. Visas Eiropas Padomes dalībvalstis ir parakstījušas Eiropas Cilvēktiesību konvenciju – līgumu, kura mērķis ir aizsargāt cilvēktiesības, demokrātiju un tiesiskumu.
Konvencijas īstenošanu dalībvalstīs pārrauga Eiropas Cilvēktiesību tiesa.

